

УДК 342.565.5 (477)

DOI <https://doi.org/10.32836/2521-6473-2019-4-179-185>

В. М. Кравчук, кандидат юридичних наук,
доцент, доцент кафедри теорії та історії держави
і права Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

ВИМОГИ ЩОДО НЕСУМІСНОСТІ ПОСАДИ СУДДІ З ІНШИМИ ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена аналізу вітчизняного та зарубіжного конституційного законодавства про судоустрій і статус суддів в частині вимог щодо несумісності суддівської роботи з іншими видами діяльності.

Доведено, що дослідження природи інституту конституційно-правового статусу суддів є неможливим без характеристики його складових елементів. До останнього часу в науці конституційного права не створено теоретичних засад вимоги щодо несумісності посади судді з іншими видами діяльності.

Увага автора сконцентрована на пошуку та виявленні шляхів вирішення актуальних теоретичних проблем вимоги несумісності посади судді з іншими видами діяльності в Україні та зарубіжних країнах, урахування позитивного досвіду останніх. При цьому головна увага зосереджується на характеристиці вимоги несумісності посади судді з іншими видами діяльності як складового елемента конституційно-правового статусу суддів.

Вимога щодо несумісності посади суддів з іншими видами діяльності є додатковим (неосновним) структурним елементом їх правового статусу, який впливає на обсяг їх прав та обов'язків.

Проведено комплексний аналіз вимоги несумісності суддівської професії з іншими видами діяльності, що пред'являються до суддів як правового інституту, що складається з норм різних галузей національного законодавства. Така особливість правової регламентації вимоги несумісності посади судді з іншими видами діяльності вимагає єдиної концептуальної спрямованості цих норм.

Вимога щодо несумісності посади судді зі здійсненням іншої діяльності зумовлена публічно-правовими інтересами забезпечення розподілу державно-владних повноважень між посадовими особами органів законодавчої, виконавчої та судової влади.

Ключові слова: вимога щодо несумісності, конституційно-правовий статус суддів, правовий статус суддів, суд, суддя.

V. M. Kravchuk. Requirements about repugnance of justiceship with other types of activity: constitutionally-legal aspect

The article is sanctified to the analysis of Ukrainian and foreign constitutional legislation about the judicial system and status of judges in part of requirements about repugnance of judge work with other types of activity.

It is well-proven that research of nature of institute of constitutionally-legal status of judges is impossible without description of his component elements. It is not created theoretical principles of requirement in relation to repugnance of justiceship with other types of activity in science of constitutional law to the last time.

Author paid attention on a search and exposure of ways of decision of theoretical issues of the day of requirement of incompatibility of justiceship with other types of activity in Ukraine and foreign countries, taking into account of positive experience of the last. Main attention is concentrated on description of requirement of incompatibility of justiceship with other types of activity as a component element of constitutionally-legal status of judges.

A requirement about repugnance of justiceship with other types of activity is an additional (unbasic) structural element them legal status, as influences on the volume of their rights and duties.

There is conducted complex analysis of requirement of incompatibility of judge profession with other types of activity, as a legal institute that consists of norms of different industries of national legislation. This feature of legal regulation of requirement of incompatibility of justiceship with other types of activity requires the only conceptual orientation of these norms.

© **В. М. Кравчук, 2019**

Проблеми правоохоронної діяльності

A requirement about repugnance of justiceship with realization of other activity is predefined by public interests of providing of distribution of state-imperious plenary powers between the public organs of legislative, executive and judicial government. There is considered a requirement in relation to incompatibility of judge work as one of elements of constitutionally-legal status of judges.

Key words: requirements about repugnance, constitutionally-legal status of judges, legal status of judges, judge.

Постановка проблеми. Дослідження правової природи інституту конституційно-правового статусу суддів є неможливим без характеристики його складових елементів. Вітчизняними та зарубіжними нормативно-правовими актами визначаються вимоги, що пред'являються до суддів в цілому, та вимога несумісності, зокрема. Проте, до останнього часу в науці конституційного права не створено теоретичних засад вимоги щодо несумісності посади судді з іншими видами діяльності, немає фундаментальних наукових досліджень цієї проблеми.

Актуальність теми дослідження зумовлена комплексним характером вимоги несумісності суддівської професії з іншими видами діяльності, що пред'являються до суддів як правового інституту, який складається з норм різних галузей національного законодавства. Така особливість правової регламентації вимоги несумісності посади судді з іншими видами діяльності вимагає єдиної концептуальної спрямованості цих норм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження правового статусу суддів, як суб'єктів конституційно-правових відносин, у будь-який час розвитку та становлення конституційно-правової доктрини не втрачали своєї актуальності та становили досить високий відсоток від загального обсягу теоретичних напрацювань у цій сфері. В науці конституційного права до питання конституційно-правового статусу суддів у своїх дослідженнях частково зверталися такі вчені-конституціоналісти, як З. Гладун, В. Єгорова, В. Журавський, В. Копейчиков, В. Кравченко, В. Мелашенко, В. Погорілко, О. Скрипнюк, О. Совгіря, Ю. Тодика, В. Федоренко, О. Фрицький, В. Шаповал, Ю. Шемшученко, Н. Шукліна та інші. На жаль, лише в деяких працях (наприклад, О. Константого) приділялась увага проблематиці, пов'язаній із вимогою щодо несумісності посади судді зі здійсненням іншої діяльності.

Мета статті полягає у пошуку та виявленні шляхів вирішення актуальних теоретичних проблем вимоги несумісності посади судді з іншими видами діяльності в Україні та зарубіжних країнах, врахуванні позитивного досвіду останніх. При цьому головна увага зосереджується на характеристиці вимоги несумісності посади судді з іншими видами діяльності як складового елемента конституційно-правового статусу суддів.

Виклад основного матеріалу. Конституційні та законодавчі вимоги, що висуваються до суддів, передбачають відповідність високим професійним та морально-етичним критеріям, що в свою чергу зумовлюють наділення суддів специфічними правами та обов'язками, а також гарантіями, які дозволяють їм ефективно здійснювати функцію правосуддя. Тому їх варто розглядати як особливий елемент конституційно-правового статусу суддів [1, с. 60; 2, с. 47]. Однією з них є вимога щодо несумісності, яка ґрунтується на ряді міжнародних нормативно-правових актів. Зокрема, відповідно до ст. 21 ч. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод упродовж строку своїх повноважень судді не можуть займатися жодною діяльністю, що є не сумісною з їхньою незалежністю, безсторонністю або з вимогами щодо виконання посадових обов'язків на постійній основі [3]. Зазначене конвенційне положення конкретизоване у Регламенті Європейського Суду з прав людини. Так, відповідно до правила 4 протягом строку своїх повноважень судді не можуть займатися ніякою політичною, адміністративною чи професійною діяльністю, несумісною з їхньою незалежністю, безсторонністю або вимогами виконання посадових обов'язків на постійній основі. Кожний суддя має повідомити голову суду про будь-яку іншу діяльність [4].

Як зазначено в ст. 40 ч. 2 Римського статуту Міжнародного кримінального суду, судді не можуть займатись будь-якою іншою діяльністю, яка б перешкоджала виконанню ними судових функцій чи могла б призвести до сумніву у їх незалежності [5]. У ст. 7 Загальної (Універсальної) хартії судді, ухваленій 17 листопада 1999 року Центральною Радою Міжнародної Асоціації суддів, встановлено, що суддя не повинен займатися будь-якою іншою діяльністю, публічною чи приватною, оплачуваною чи безоплатною, якщо вона не є повністю сумісною з його обов'язками та статусом судді [6].

Сьогодні вимога несумісності посади судді з іншими видами діяльності передбачена конституціями багатьох зарубіжних країн. Відповідно до ст. 143 Конституції Республіки Албанія здійснення повноважень судді несумісне з будь-якою іншою державною, політичною чи приватною діяльністю [7]. Згідно з ст. 91 ч. 1 Конституції Князівства Андорра функції судді несумісні з будь-яким іншим публічним обов'язком та із здійсненням комерційної, промислової чи професійної діяльності [8]. Відповідно до ст. 35 ч. 3 Конституції Ірландії суддя не повинен бути обраним членом будь-якої з палат Парламенту або обіймати будь-які інші оплачувані посади [9]. Згідно зі ст. 127 Конституції Королівства Іспанія судді і магістрати, які перебувають на службі, не можуть обіймати інші публічні посади або бути членами політичних партій чи профспілок. Закон встановлює систему і умови професійних об'єднань суддів. При цьому закон встановлює режим несумісності суддів, який повинен забезпечувати їх повну незалежність [10]. Відповідно до ст. 178 ч. 3 Конституції Республіки Польща суддя не може належати до політичної партії, профспілки та вести публічну діяльність, несумісну з принципами незалежності судів та суддів [11].

Згідно ст. 111 ч. 1 Конституції Республіки Білорусь судді не можуть здійснювати підприємницьку діяльність, виконувати іншу оплачувану роботу, окрім викладацької та науково-дослідної [12]. Відповідно до ст. 164 ч. 6 Конституції Республіки Вірменія суддя не може обіймати не обумовлену своїм статусом посаду в інших державних органах чи органах місцевого самоврядування, будь-яку посаду в комерційних організаціях, займатися підприємницькою діяльністю виконувати іншу оплачувану роботу, за винятком наукової, освітньої та творчої роботи [13].

Згідно ст. 89 Конституції Греції суддям заборонено надання будь-яких інших платних послуг, а також зайняття будь-якою іншою професійною діяльністю. Як виняток допускається обрання суддів членами академії, професорами або доцентами вищих навчальних закладів, а також їх участь у спеціальних адміністративних судах, радах або комісіях за винятком адміністративних рад підприємств та торгових фірм. Суддям також може дозволятися виконання адміністративних функцій або паралельно з виконанням ними своїх основних обов'язків, або з відривом від них протягом певного часу [14].

Відповідно до ст. 79 ч. 4 Конституції Республіки Казахстан посада судді несумісна з депутатським мандатом, із зайняттям іншої оплачуваної посади, окрім викладацької, наукової або іншої творчої діяльності, здійсненням підприємницької діяльності, входженням до складу керівного органу або наглядової ради комерційної організації [15].

Статтею 113 Конституції Литовської Республіки встановлено, що суддя не може обіймати будь-яких інших виборних чи призначуваних посад, працювати в підприємницьких, комерційних або інших приватних установах чи на підприємствах. Він також не може мати жодного іншого окладу, за винятком окладу судді та оплати за педагогічну або творчу діяльність. Крім того, суддя не може брати участі в діяльності політичних партій та інших політичних організацій [16].

Відповідно до ст. 116 п. 6 Конституції Республіки Молдова посада судді несумісна з будь-якою іншою державною або приватною посадою, за винятком викладацької та наукової діяльності [17].

Згідно ст. 216 Конституції Португальської Республіки судді, виконуючи свої службові обов'язки, не можуть одночасно виконувати будь-які інші функції в публічних або приватних організаціях, за винятком викладацької та науково-дослідної роботи в сфері юриспруденції без отримання винагороди, відповідно до закону. Судді при виконанні своїх обов'язків не можуть бути призначеними до службових комісій, що не мають відношення до діяльності судів, без дозволу компетентної вищої ради. Крім того, законом може бути встановлена несумісність посади судді при виконанні службових обов'язків з іншими посадами чи родом занять [18].

Відповідно до ст. 90 Конституції Республіки Таджикистан суддя не може обіймати іншу посаду, бути депутатом представницьких органів, членом політичних партій та об'єднань, займатися підприємницькою діяльністю, окрім зайняття науковою, творчою та педагогічною діяльністю [19].

Згідно з розділом 17 Конституції штату Каліфорнія суддя не може займатися юридичною практикою, а також не має права перебувати на публічній і державній посадах, крім судових, за винятком випадків, коли суддя може обіймати викладацьку посаду на неповну ставку, у вільний від виконання його суддівських обов'язків час, і яка не перешкоджає регулярному виконанню його судових обов'язків у період перебування на посаді судді. Суддя суду першої інстанції вправі обиратися на іншу державну посаду шляхом виходу в неоплачуваний відпуск перед подачею заяви про участь як кандидата. Прийняття іншої державної посади є відставкою з судової посади [20]. Відповідно до ст. 101 Конституції мексиканських Сполучених Штатів члени Верховного суду, окружні та районні судді і секретарі судів в жодному випадку не можуть обіймати посади чи виконувати доручення Федерації, штатів або приватних осіб, за винятком почесних посад в наукових, літературних або благодійних організаціях [21].

Відповідно до ст. 147 ч. 3 Конституції Естонської Республіки судді не можуть обіймати, крім як у передбачених законом випадках, жодних виборних або номенклатурних посад [22]. Згідно ст. 140 ч. 5 Конституції Турецької Республіки судді не можуть виконувати державні або громадські функції, за винятком тих, що вказані в законі [23]. Відповідно до ст. 120 ч. 8 Конституції Республіки Хорватія суддя не може виконувати службові повноваження або займатися діяльністю, які закон визначив як несумісні з посадою судді [24].

Несумісність посади суддів із зайняттям іншою діяльністю передбачена і в конституційному законодавстві зарубіжних країн. Зокрема, ст. 3 ч. 3 Закону Російської Федерації «Про статус суддів в Російській Федерації» встановлено, що суддя не має права: 1) обіймати інші державні посади, посади державної служби, муніципальні посади, посади муніципальної служби, бути третейським суддею, арбітром; 2) належати до політичних партій, матеріально підтримувати партії та брати участь у їхніх політичних акціях та іншій політичній діяльності; 3) публічно висловлювати своє відношення до політичних партій чи інших громадських об'єднань; 4) займатися підприємницькою діяльністю особисто або через довірених осіб, в тому числі брати участь в управлінні суб'єктом господарювання незалежно від його організаційно-правової форми; 5) займатися іншою оплачуваною діяльністю, крім педагогічної, наукової та іншої творчої діяльності, зайняття якою не повинно перешкоджати виконанню обов'язків судді і не може визнаватись поважною причиною відсутності на засіданні, якщо на те не дана згода голови відповідного суду; 6) бути повіреним або представником (крім випадків законного представництва) по справах фізичних або юридичних осіб [25].

Відповідно до ст. 88 Кодексу Республіки Білорусь «Про судоустрій та статус суддів» на суддю поширюються обмеження, пов'язані з державною службою. Судді не можуть бути членами Ради Республіки Національних зборів Республіки Білорусь, депутатами Палати представників Національних зборів Республіки Білорусь та місцевих Рад депутатів, а також членами політичних партій та інших громадських об'єднань, що переслідують політичні цілі [26].

Обмеження, пов'язані з виконанням обов'язків суддів, передбачені ст. 8 Закону Республіки Молдова «Про статус судді». Так, суддя не може: 1) обіймати будь-яку іншу державну чи приватну посаду, за винятком викладацької і наукової діяльності; 2) бути депутатом Парламенту або радником органу місцевого публічного управління; 3) належати до будь-якої партії та іншої суспільно-політичної організації або займатися політичною діяльністю, а також діяльністю, що суперечить присязі судді; 3) займатися підприємницькою діяльністю; 4) давати письмові або усні консультації зі спірних питань; 5) здійснювати будь-яку діяльність, пов'язану з виконанням службових обов'язків у випадку можливого конфлікту особистих і суспільних інтересів при здійсненні правосуддя, за винятком випадків, коли наявність конфлікту інтересів було доведено в письмовій формі до відома голови судової інстанції або, за обставинами, до Вищої ради магістратури. Допускається співпраця суддів у виданнях за спеціальністю літературного, наукового чи суспільного характеру або участь у передачах радіо і телебачення, але при цьому їм забороняється висловлювати свою думку з нагальних питань внутрішньої політики. Суддя не може надавати представникам засобів масової інформації будь-які відомості про справи, що розглядаються в судовій інстанції, крім як через суддю, відповідального за зв'язки із засобами масової інформації [27].

Подібним чином несумісність суддів врегульована також і в Конституції України та Законі України «Про судоустрій і статус суддів». Так, відповідно до ст. 127 ч. 2 Конституції України суддя не може належати до політичних партій, профспілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності, мати представницький мандат, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької чи творчої [28].

Відповідно до ст. 54 ч. 1 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» перебування на посаді судді несумісне із зайняттям посади в будь-якому іншому органі державної влади, органі місцевого самоврядування та з представницьким мандатом. Перебування на посаді судді також несумісне із наявністю заборони такої особі обіймати посади, щодо яких здійснюється очищення влади в порядку, визначеному Законом України «Про очищення влади» [29].

У ч. 2 цієї статті закріплено, що суддя не може поєднувати свою діяльність із підприємницькою, адвокатською діяльністю, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу (крім викладацької, наукової чи творчої), а також входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку [29].

Частиною 3 ст. 54 Закону встановлено, що особи, які є власниками акцій або володіють іншими корпоративними правами чи мають інші майнові права або інший майновий інтерес у діяльності будь-якої юридичної особи, що має на меті отримання прибутку, зобов'язані передати такі акції (корпоративні права) або інші відповідні права в управління незалежній третій особі (без права надання інструкцій такій особі щодо розпорядження такими акціями, корпоративними або іншими правами, або щодо реалізації прав, які з них виникають) на час перебування на посаді судді. Суддя може отримувати відсотки, дивіденди та інші пасивні доходи від майна, власником якого він є [29]. Крім того, суддя не може належати до політичної партії чи професійної спілки, виявляти прихильність до них, брати участь у політичних акціях, мітингах, страйках. Перебуваючи на посаді, суддя не може бути кандидатом на виборні посади в органах державної влади (крім судової) та органах місцевого самоврядування, а також брати участь у передвиборчій агітації.

У разі призначення судді членом Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України він відряджається для роботи в цих органах на постійній основі. За членами цих органів зберігаються гарантії матеріального, соціального та побутового забезпечення, визначені законодавством для суддів.

Суддю за його заявою може бути відряджено для роботи у Національній школі суддів України, а суддю, обраного головою чи заступником голови Ради суддів України, до Ради суддів України зі збереженням розміру суддівської винагороди за основним місцем роботи та встановлених законом доплат.

Суддя повинен дотримуватися вимог щодо несумісності, визначених законодавством у сфері запобігання корупції. Відрядження на роботу до Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Національної школи суддів України, Ради суддів України не вважається сумісництвом [29].

Характеризуючи інститут несумісності посади судді зі здійсненням іншої діяльності, О. Константий робить логічний висновок про те, що встановлення в законодавстві України вимоги щодо несумісності посади судді зі здійсненням іншої діяльності зумовлені: 1) публічно-правовими інтересами забезпечення розподілу державно-владних повноважень між посадовими особами органів законодавчої, виконавчої та судової влади, досягнення незалежності суддів; 2) потребами гарантування для громадян та юридичних осіб неупередженого, об'єктивного й своєчасного правосуддя [30, с. 34–35].

Висновки з дослідження. Отже, вимога щодо несумісності посади суддів з іншими видами діяльності є додатковим (неосновним) структурним елементом їх правового статусу, оскільки впливає на основний обсяг їх прав та обов'язків. Крім того, вимога щодо несумісності посади суддів з іншими видами діяльності зумовлена потребами гарантування для фізичних та юридичних осіб неупередженого, об'єктивного та своєчасного правосуддя.

Список використаних джерел:

1. Кравчук В.М. Вимоги, які пред'являються до суддів, як елемент їхнього конституційно-правового статусу: порівняльно-правовий аналіз // *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2012. № 1. С. 58–61.
2. Кравчук В.М. Вимоги, які пред'являються до суддів: компаративістське дослідження // *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2012. № 3 (60). С. 38–47.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року з наступними змінами та доповненнями. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004/ed20100601 (дата звернення: 20.03.2013).
4. Регламент Європейського Суду з прав людини від 1 жовтня 2003 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/980_067 (дата звернення: 20.03.2013).
5. Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17 липня 1998 року з наступними змінами. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_588 (дата звернення: 20.08.2013).
6. Загальна (Універсальна) хартія судді, ухвалена 17 листопада 1999 року Центральною Радою Міжнародної Асоціації суддів. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_j63 (дата звернення: 16.02.2014).
7. Конституція Республіки Албанія від 21 жовтня 1998 року з наступними змінами. URL: http://www.concourt.am/armenian/legal_resources/world_constitutions/constit/albania/albani-r.htm (дата звернення: 10.03.2015).
8. Конституція Князівства Андорра від 2 лютого 1993 року з наступними змінами. URL: <http://legalns.com/download/books/cons/andorra.pdf> (дата звернення: 10.03.2015).
9. Конституція Ірландії від 29 грудня 1937 року з наступними змінами URL: <https://legalns.com/download/books/cons/ireland.pdf> (дата звернення: 11.03.2015).
10. Конституція Королівства Іспанії від 27 грудня 1978 року з наступними змінами. URL: <http://legalns.com/download/books/cons/spain.pdf> (дата звернення: 10.03.2015).

11. Конституція Республіки Польща від 2 квітня 1997 року з наступними змінами. URL: <http://www.polska.ru/polska/polityka/uc/konstytucja.html> (дата звернення: 17.05.2014).
12. Конституція Республіки Білорусь 1994 року з наступними змінами. URL: <http://pravo.by/pravovaya-informatsiya/normativnye-dokumenty/konstitutsiya-respubliki-belarus/> (дата звернення: 23.05.2012).
13. Конституція Республіки Вірменія від 6 грудня 2015 року з наступними змінами. URL: http://www.parliament.am/law_docs5/06122015.pdf (дата звернення: 11.08.2014).
14. Конституція Греції від 11 червня 1975 року з наступними змінами. URL: <http://nbuviar.gov.ua/asambleya/constitutions.php> (дата звернення: 25.08.2016).
15. Конституція Республіки Казахстан від 30 серпня 1995 року з наступними змінами. URL: http://www.akorda.kz/ru/official_documents/constitution (дата звернення: 27.09.2016).
16. Конституція Литовської Республіки від 25 жовтня 1992 року з наступними змінами. URL: <https://legalns.com/download/books/cons/lithuania.pdf> (дата звернення: 27.09.2016).
17. Конституція Республіки Молдова від 29 липня 1994 року з наступними змінами. URL: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?id=311496&lang=2> (дата звернення: 27.09.2016).
18. Конституція Португальської Республіки від 2 квітня 1976 року з наступними змінами. URL: http://www.concourt.am/armenian/legal_resources/world_constitutions/const/portugal/portug-r.htm (дата звернення: 21.11.2015).
19. Конституція Республіки Таджикистан від 6 листопада 1994 року з наступними змінами. URL: <https://legalns.com/download/books/cons/tajikistan.pdf> (дата звернення: 27.09.2016).
20. Конституція Штату Каліфорнія від 30 червня 1947 року з наступними змінами. URL: <http://avalon-law.ru/?p=276> (дата звернення: 27.11.2017).
21. Конституція Мексиканських Сполучених Штатів від 5 лютого 1917 року з наступними змінами. URL: <http://worldconstitutions.ru/?p=51> (дата звернення: 27.11.2017).
22. Конституція Естонської Республіки від 28 червня 1992 року з наступними змінами. URL: www.concourt.am/armenian/legal_resources/world_constitutions/.../estoni-r.htm (дата звернення: 27.09.2016).
23. Конституція Турецької Республіки від 7 листопада 1982 року з наступними змінами. URL: http://legalportal.am/download/constitutions/227_ru.pdf (дата звернення: 13.02.2017).
24. Конституція Республіки Хорватія від 22 грудня 1990 року з наступними змінами. URL: <https://legalns.com/download/books/cons/croatia.pdf> (дата звернення: 11.12.2015).
25. Закон Російської Федерації «Про статус суддів в Російській Федерації» від 26 червня 1992 року № 3132-1 з наступними змінами. URL: <http://base.garant.ru/10103670/> (дата звернення: 21.04.2018).
26. Кодекс Республіки Білорусь «Про судоустрій та статус суддів» від 29 червня 2006 року з наступними змінами. URL: <http://www.kc.gov.by/main.aspx?guid=21725> (дата звернення: 21.04.2018).
27. Закон Республіки Молдова «О статусе судей» от 20 июля 1995 года со следующими изменениями. URL: <http://www.cnas.md/libview.php?l=ru&id=183&id=555> (дата звернення: 21.04.2018).
28. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року, з наступними змінами. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/ed19960628> (дата звернення: 05.09.2019).
29. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року з наступними змінами. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/print1465331835457898>. (дата звернення: 10.09.2019).
30. Константий О.В. Інститут несумісності посади судді зі здійсненням іншої діяльності // *Вісник Верховного Суду України*. 2005. № 12. С. 32–35.